

Мунько А.Ю.,
*к. держ. упр., доцент кафедри управління та адміністрування,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ПОСТКАРАНТИННИЙ ПЕРІОД

Світова пандемія COVID-19 внесла помітні корективи в соціально-економічний розвиток міжнародної спільноти і Україна не стала винятком. Згідно із оновленими прогнозами Міжнародного Валютного Фонду очікується різке падіння глобальної економіки у 2020 році на 3%. Це значно гірше, ніж під час фінансової кризи 2008-2009 рр. та підсилюється погіршенням стану здоров'я населення [1, с. 1]. Локальні, регіональні та глобальні масштаби збоїв ланцюгів постачання; місцева та галузева диференціація попиту на товари та послуги, порушення пропозиції та ослаблення попиту; збільшення рівня зайнятості населення; зменшення надходжень до бюджетів усіх рівнів із одночасним зростанням нагальних видаткових навантажень; обмежені можливості для фіскальної підтримки розвитку економіки – такими є виклики, що постали перед органами державної влади та місцевого самоврядування в кризовий посткарантинний період.

Попри вимушені кризою обмеження система оподаткування здатна допомогти стабілізувати економіку акцентуючи увагу на особливостях ситуацій, у яких опинилися країни. Дизайн податкової системи країни відображає економічні міркування, політичні фактори, а також ставлення громадян країни до перерозподілу публічних фінансів. Інструменти податкового регулювання можуть згладжувати економічні потрясіння, нестабільність виробництва та скорочення рівня зайнятості в державі.

До короткотермінових інструментів оперативного фіскального регулювання в посткарантинний період відносимо зменшення чи відтермінування сплати окремих видів податків (наприклад, земельний податок,

єдиний податок тощо) для підприємств, які були вимушені припинити економічну діяльність. Такі заходи широко впроваджуються як в Україні, так і в багатьох державах світу. Допускається можливість застосування юридичних механізмів (в судовому порядку) відшкодування вже сплачених податків підприємствами, які понесли збитки внаслідок встановлених карантинних обмежень щодо ведення їхньої господарської діяльності. В Україні також апелюють щодо збереження спрощеної системи оподаткування для фізичних осіб, які ведуть підприємницьку діяльність, а також щодо тимчасової зупинки впровадження фіскалізації їхньої діяльності протягом першого року після скасування карантину або його суттєвого послаблення. Можливе запровадження податкових канікулів для новостворених підприємств. Вважається, що такі податкові послаблення дозволять малому бізнесу відновити прибуткову діяльність. Впроваджуючи такі заходи очікується короткострокове додаткове навантаження насамперед на місцеві бюджети, однак в середньо- і довгостроковій перспективі вигода очевидно більше за рахунок сплачених в бюджеті податків, збережених і створених робочих місць.

Іншим податковим стимулом відновлення та розвитку економіки визначаємо скасування податку на додану вартість на капітальні інвестиції вітчизняних підприємств. Цей податковий інструмент орієнтований переважно на підтримку середнього та великого бізнесу, їх інноваційного розвитку. Таку практику поряд із податком на виведений за кордон капітал успішно впроваджують уже тривалий час в Туреччині. Разом із тим наголошуємо на доцільності зобов'язати компанії, що працюють на українському ринку та зареєстровані в «офшорних» юрисдикціях, перереєструватися в Україні та сплачувати податки в бюджет держави. Актуальним є запровадження системи моніторингу на підставі дзеркальних митних даних з країнами торгівельними партнерами, що мінімізує корупційну складову на митниці та відповідно збільшить надходження митних платежів.

Кризові ситуації вимагають оперативної реакції на наявні проблеми із

урахуванням локальних особливостей економіки. Це можливо за умови поглиблення децентралізації влади, зокрема бюджетної та фіскальної. Тому необхідно збільшити податкові надходження до місцевих бюджетів, передавши 100% податку на доходи фізичних осіб, 50% податку на прибуток підприємств приватної власності. Також органам місцевого самоврядування доцільно надати право залучати кредитні кошти без процедур погодження Кабінетом Міністрів України (не більше 50% дохідної частини місцевого бюджету) [2, с. 88-89].

Під час кризи варто звернути увагу на прогресивну систему оподаткування [3], коли ставка податку збільшується зі зростанням доходів. Така система сприяє стабілізації економіки, оскільки платники податків в умовах спаду будуть сплачувати менше, що стримуватиме коливання сукупного попиту. Більше того, зменшується вплив рецесії на чисту заробітну плату. Податкова система діє як «автоматичний стабілізатор» (вбудований ефект стабілізації в дизайні системи). Найкраще ефект відображає прогресивна структура ставок податку на доходи фізичних осіб та тісний зв'язок податку на прибуток на власне прибуток підприємств.

Література

1. World Economic Outlook, April 2020: The Great Lockdown. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>.
2. Трещов М. М. Державне регулювання національної економіки в посткарантинний період. *Публічне управління та адміністрування: конкурентні виклики сучасності* : Матеріали ІІІ всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 15 трав. 2020 р. Львів : ТзОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. С. 87-89.
3. IDEAS to Respond to Weaker Growth : Fiscal Monitor IMF, Chapter 2, 2020. URL: <https://cutt.ly/PyNSQvZ>.